

INNOVATIVE RESERVES OF UKRAINE'S ECONOMY AND THE FEASIBILITY OF THEIR USING

Інноваційні резерви економіки України та можливість їх використання

ABSTRACT

Purpose. Disclosure of innovative reserves of Ukraine's economy and statement of the need and the feasibility of their using.

Methods – theoretical and practical.

Results. For twenty-five years of independence, Ukraine practically has lost or has reduced to the minimum production of high-tech products. This is set an objective to change the attitude of science and innovation. In the difficult conditions of lack of financial resources, Ukraine should identify priority industries and directions for the development national economy and provide funding. Country should abandon of populist desire to solve all the social and domestic issues immediately and direct the released funds to support scientific and research institutions and enterprises that implement innovations.

To the industries that are able to play the role of locomotive in the country's economy development and therefore should receive priority funding from the state, must be attributed: the aeronautical, space and agricultural machine-building, metallurgical industry, military products, renewable energy, information and communication technology, biotechnology, that is the basis for domestic production of medicines, and nanotechnology.

To encourage innovation activities of enterprises and raise funds overseas and domestic investors should use not only the financial capacity of the state, but also regions. At that, complex of measures national and regional institutions to support investors who finance innovative projects should include legal protection of interests

of investors, preferential tax treatment of their income, access to natural and material resources of Ukraine. For this assisting in the implementation of innovation must receive not only large but also medium and small enterprises.

Creating favourable conditions for the use of available reserves for the innovative renewal of economy of Ukraine, will allow our country rid of orientation on the use of available natural resources and production of products with low degree of processing and join the group of countries at the base of which are high technology.

Анотація

Мета дослідження. Розкриття інноваційних резервів економіки України і обґрунтування необхідності та можливості їх використання.

Методи дослідження – теоретичні та практичні.

Результати дослідження. За двадцять п'ять років незалежності Україна практично втратила, або знизила до мінімуму виробництво високотехнологічної продукції. Це ставить перед нею завдання змінити відношення держави до науки та інноваційної діяльності. В складних умовах дефіциту фінансових ресурсів, Україні необхідно визначити пріоритетні галузі та напрями розвитку національної економіки і забезпечити їх фінансування. Варто відмовитися від популістського бажання негайно вирішити всі соціально-побутові питання та направити вивільнені кошти на підтримку наукових, науково-дослідних установ та підприємств, які впроваджують інновації.

До галузей, які здатні відіграти роль локомотива в розвитку економіки країни і тому повинні отримати пріоритетне фінансування від держави, слід віднести: авіо-космічне та сільськогосподарське машинобудування, металургійний комплекс, продукцію оборонного спрямування, відновлювану енергетику, інформаційно-комунікаційні технології, біотехнології, які є основою для виробництва вітчизняних медичних препаратів, та нанотехнології.

Для стимулювання інноваційної діяльності підприємств та залучення коштів зарубіжних і вітчизняних інвесторів варто використати не тільки фінансові можливості держави, а й регіонів. При цьому комплекс заходів державних та регіональних інституцій підтримки інвесторів, які фінансуватимуть інноваційні проекти, повинен включати правовий захист інтересів інвесторів, пільговий режим оподаткування їхніх доходів, забезпечення доступу до природних та матеріальних ресурсів України. До того ж сприяння у впровадженні інновацій повинні отримати не тільки великі, а й середні та малі підприємства.

Створення сприятливих умов для використання наявних резервів для інноваційного оновлення економіки України, дозволить нашій країні позбутися орієнтації на використання наявних природних ресурсів і виробництво продукції з низьким ступенем переробки та долучитися до групи країн, в основі розвитку яких лежать високі технології.

KEYWORDS: *innovation, high-tech products, research work, priority areas, government support, financial resources, investments*

Ключові слова: *інновації, високотехнологічна продукція, науково-дослідна робота, пріоритетні галузі, державна підтримка, фінансові ресурси, інвестиції*

Вступ

Упродовж двадцяти п'яти років незалежності Україна, яка на початку дев'яностих років ХХ століття володіла значним інноваційним потенціалом, втратила значну частину свого високотехнологічного виробництва. Це спричинило економічне відставання України від своїх західних сусідів та зубожіння населення країни. Тому сьогодні особливої важливості набуває питання оцінки інноваційних резервів національної економіки та можливості їх використання.

Ще у 2005 році, виступаючи на черговому засіданні Національної академії наук України, академік О. Амоша наголосив: «Інноваційна модель технологічного розвитку – це майбутнє України» (Visnyk NAN Ukraine, 2005, p. 77). Проте, і після цього наша країна не приділяла достатньої уваги підтримці наукових установ, які виробляють інноваційну продукцію, та підприємств, які освоюють виробництво високотехнологічних товарів. Хоча, ще Д. Рікардо, дослідивши причини, які спричиняють падіння прибутку обґрунтував, що: «На щастя, ця тенденція, це, так би мовити, тяжіння прибутку, призупиняється через повторні проміжки часу завдяки удосконаленням в машинах, що використовуються при виробництві предметів життєвої необхідності, а також відкриттям в агрономічній науці, які дозволяють нам зберегти частину праці, яка була потрібна раніше, і таким чином знизити ціну предметів першої необхідності робітника» (Rikardo, 1995, p. 106).

Цю ж думку поділяють провідні українські економісти П. Бубенко, В. Геєць, Ю. Гончаров, А. Гриценко, В. Гусев, Б. Данилишин, Ю. Каракай, А. Касич, О. Кириленко, В. Кузьменко, В. Куценко, Е. Лібанова, В. Новицький, М. Павловський, В. Семиноженко, В. Ткаченко, А. Філіпенко, В. Чижова, А. Чухно, Е. Яковенко та ін. Так, наприклад В. Новицький зазначає: «Україна, яка протягом короткого часу втратила здобутки минулого (а за

багатьма параметрами – і світове лідерство), незважаючи на подекуди обнадійливі коливання у показниках динаміки зростання, всіма клітинами свого організму «вростає» у в'язке тіло глобальної периферії. Тому тільки негайна переорієнтація на науково виважені програмно-цільові підходи до розвитку національної економіки може розглядатися як засіб протидії деградації, подальшому руйнуванню соціально-економічного та технологічного потенціалу нашої держави» (Novyts'kyu, 2007, p. 14).

Однак, рекомендації відомих вітчизняних вчених щодо необхідності створення сприятливого середовища для інноваційної діяльності наукових установ та суб'єктів господарювання не отримали належної підтримки в українських урядовців, що визначило актуальність нашої статті.

Мета дослідження. Метою нашої статті є розкриття інноваційних резервів економіки України та обґрунтування можливості їх використання.

Методи дослідження – теоретичні та практичні.

Інноваційний потенціал України

За оцінкою багатьох спеціалістів, на початку дев'яностих років ХХ століття Україна володіла одним з найбільших в Радянському Союзі та країнах Східної Європи інноваційним потенціалом. Це дозволило нашій країні, наприклад, у 1995 році впровадити 2936 нових прогресивних технологічних процесів та освоїти виробництво 11472 найменувань нових видів продукції. Однак, через 20 років, через недостатню фінансову підтримку державою підприємств, які займалися науково-дослідною роботою та інноваційною діяльністю, а також зменшення кількості працівників наукових установ з 293,1 до 101,6 тис. чол., ці показники знизилися, відповідно, до 1217 та 3136 найменувань, або в 2,4 та 3,7 рази (Sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrainy, 2017). Тому за двадцять п'ять років незалежності Україна практично втратила, або знизила до мінімуму виробництво космічної техніки, літаків, кораблів, автомобілів, автобусів, тракторів, комбайнів, мотоциклів, телевізорів, кінескопів, холодильників, обчислювальних машин та інших видів складної високотехнологічної продукції, яку наша країна в значних обсягах виробляла у 1990 році.

За ці роки масового поширення в Україні, як і в інших країнах світу, набули електронні засоби зв'язку, послуги та технології. Проте, стаціонарні та портативні комп'ютери, інформаційне забезпечення, мобільні телефони та ін. наша країна також, як правило, імпортує. До того ж, володіючи родючими ґрунтами та кваліфікованими спеціалістами, ми імпортуємо сільськогосподарську продукцію, одяг, взуття, дитячі іграшки тощо.

Тому сьогодні перед Україною для відновлення свого промислового потенціалу гостро стоїть завдання змінити відношення держави до науки та інноваційної діяльності. Як зазначає академік О.І. Амоша: «Будь-яка держава, що демонструє прихильність до промислової конкурентоспроможності та економічного зростання, підвищення добробуту громадян, відносить до переліку своїх головних цілей забезпечення процвітання науки та надання виробничого характеру науковим дослідженням і розробкам» (Amosha, Zemlyankin, Pidorycheva, 2015, p. 53).

Проте, в умовах дефіциту фінансових ресурсів, Україні необхідно визначити пріоритетні галузі та напрями розвитку національної економіки і забезпечити їх фінансування. Ці галузі повинні отримати пільги в оподаткуванні та інші форми державної підтримки.

Сьогодні фактично всі вироблені в Україні товари та послуги використовуються на задоволення потреб суспільства за рахунок відмови від інвестицій у виробничі потужності. За такої частки капітальних інвестицій у структурі Валового внутрішнього продукту (яка, починаючи з 2009 р., не перевищувала 19,4%) не може бути й мови про інноваційний розвиток, адже з огляду на масштаби накопичених в економіці проблем, їх буде явно недостатньо для здійснення реальних структурних перетворень (Amosha, Zemlyankin, Pidorycheva, 2015, p. 55).

Отже, нині гостро постає питання про необхідність зміни структури видаткової частини державного бюджету України. Потрібно терміново відмовитися від популістського бажання негайно вирішити всі соціально-побутові питання та збільшити фінансування органів державної влади і правоохоронців та направити вивільнені кошти на підтримку наукових, науково-дослідних установ та підприємств, які впроваджують інновації. Але навіть за такого перерозподілу коштів у держави не вистачатиме.

Тому для вирішення цієї проблеми, Україні потрібно створити сприятливе середовище для залучення зарубіжних та вітчизняних інвестицій за умови, що ці кошти будуть інвестовані у визначені Кабінетом Міністрів України галузі. Звичайно, сьогодні практично всі види вітчизняного виробництва потребують додаткових фінансових ресурсів для оновлення продукції. Проте, перевагу потрібно надати тим галузям, які володіють інноваційними резервами, в яких виробляються високотехнологічні вироби та можна створити більше робочих місць.

Наприклад, І. Ю. Єгоров до пріоритетних напрямів інноваційного розвитку національної економіки відносить: сектор інформаційно-комунікаційних технологій; біотехнології, які є базою для виробництва в Україні вітчизняних медичних препаратів (антибіотиків нового покоління, сучасних вакцин, генних діагностикумів, моноклональних антитіл тощо); використання нанотехнологій та наноматеріалів; агросектор; сонячну енергетику (Yehorov, 2015, p. 6–7). Вибір вченого ґрунтується на тому, що саме ці галузі здатні зробити значний «прорив» у технологічній сфері, який сприятиме розвитку багатьох суміжних галузей. До того ж вони мають значний потенціал та резерви для збільшення виробництва своєї продукції.

Так, уже відзначалося, що більшу частину комп'ютерної техніки та інформаційного забезпечення Україна імпортує. Також Україна імпортує багато видів медичних препаратів, має дефіцит енергетичного вугілля. Щодо продукції аграрного сектора, то при використанні інноваційних технологій, новітньої техніки, високопродуктивних сортів та засобів захисту рослин, Україна здатна значно наростити її виробництво та збільшити експорт.

З 2014 року Україна вимушена відстоювати свою незалежність із зброєю в руках своїх захисників. Тому, як зазначає О. В. Пилипенко У 2014 році найвищі значення інноваційної активності підприємств зафіксовано у виробництві повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування (56,7%), зброї та боеприпасів (50%), основних фармацевтичних продуктів і препаратів (38,3%) (Pylypenko, 2016, p. 40).

Це вимушений крок, до якого наша держава вдалася після військової агресії Російської Федерації на півдні та сході України. Із попередньої

історії відомо, що військові протистояння та необхідність збройного захисту своєї незалежності завжди є поштовхом для розробки вченими та використання для виробництва зброї та військової техніки новітніх технологій, які згодом можна буде ефективно використати у мирних цілях. Тому, опинившись в складній ситуації через зовнішню агресію, Україна повинна повністю використати можливості військової науки.

Учасники «Круглого столу» на тему «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку металургійної промисловості України» до пріоритетних галузей, які потребують державної фінансової підтримки та впровадження інновацій відносять металургійний комплекс країни. Так, вчений-практик І. Ю. Філіпов у своєму виступі зазначив: «У нас є ряд нових технологій, що не мають аналогів у світі, цим ми багато в чому зобов'язані співпраці з ученими Національної металургійної академії України. Ми раді б його розширити, впровадити наукові розробки у виробництво, але поки що не маємо фінансових можливостей» (Проблеми і перспективи інноваційного розвитку металургійної промисловості, 2016, р. 40).

Впродовж двадцяти п'яти років незалежності металургійний комплекс України був основним постачальником валютної виручки, однак дослідники відзначають застарілість обладнання та технологій, які використовують металурги, а також значну шкоду, яку металургійне виробництво наносить навколишньому середовищу. Проте, це не означає, що таке виробництво потрібно закрити. Навпаки його потрібно розвивати, але на новій інноваційній основі.

Олександр Іванович Амоша, вважає, що Україні для стимулювання інноваційного розвитку національної економіки потрібно ефективно використати процеси децентралізації, які сьогодні проходять в країні. При цьому, на думку вченого: «Перехід до децентралізації вимагає різкої інтенсифікації місцевого виробництва, переорієнтації підприємств на першочергові завдання і повного використання якісних факторів економічного зростання на основі широкого впровадження інновацій у виробничій сфері» (Amosha, Solomatina, 2017, р. 31).

Сьогодні держава, спонукаючи населення невеликих міст, сіл та селищ до об'єднання в територіальні громади, виділяє для цього додаткові фінансові ресурси. Але для того, щоб забезпечити ефективно

використання цих ресурсів, необхідно на законодавчому рівні закріпити частку видаткової частини місцевих бюджетів, яку останні повинні направляти на фінансування наукових досліджень, закупку нового обладнання та впровадження інноваційних технологій.

Прискорений інноваційний розвиток національної індустрії є пріоритетним завданням національної економічної політики нинішньої «світової фабрики» – Китаю, який виділив 10 ключових секторів при прийнятті плану «Made in China 2025»: нові інформаційні технології; цифрові засоби управління і робототехніки; авіаційно-космічна техніка; морське інженерне обладнання і високотехнологічні кораблі; залізничне обладнання; енергозберігаючі та нові засоби передачі енергії; енергетичне обладнання; нові матеріали; медицину і медичні прилади; техніку для сільського господарства (Vyshnevs'kyu, 2016, p. 29).

Ці сектори в значній мірі перекликаються із пріоритетними напрями для впровадження інноваційних проектів, які визначають українські вчені, що засвідчує правильність рекомендацій вітчизняних науковців. Однак, для реалізації цих проектів потрібно розробити та реалізувати державну програму посилення інноваційної привабливості економіки України.

Шляхи посилення інноваційної привабливості економіки України

Оскільки, як зазначалося вище, навіть при визначенні пріоритетних для впровадження інноваційних проектів галузей, фінансових ресурсів держави буде недостатньо, Україні необхідно створити сприятливе середовище для залучення коштів зарубіжних та вітчизняних інвесторів. Таке середовище повинно забезпечувати правовий захист інтересів інвесторів, пільговий режим оподаткування, доступ до природних та матеріальних ресурсів України.

На думку Б.М. Данилишина: найважливішою підтримкою в реалізації технологічних інновацій підприємствами, стане створення української національної венчурної фінансової системи, яка є критично важливою для існування інноваційного технологічного процесу. Тому створення нині режиму вільного доступу до «розумних грошей» профільних

технологічних інвесторів для технологічних підприємств – це критично важливо для національного промислового розвитку. При цьому основними учасниками нової економіки будуть не великі підприємства, що здійснюють масовий випуск продукції, а мережі малих фірм, які випускатимуть у спеціалізованих нішах вузький асортимент продукції, або невеликі, але мультинаціональні компанії, які вестимуть різні види діяльності по всьому світу (Danylyshyn, 2016, p. 57–58).

Цю ж думку поділяє В. П. Вишневський, який зазначає, що події останнього десятиріччя наочно продемонстрували, що нинішня промислова система України, представлена в основному великими підприємствами, сконцентрованими у традиційних галузях, не має достатньої стійкості та міжнародної конкурентоспроможності. Багато з них звикли вести бізнес у неконкурентному середовищі, збільшувати доходи за рахунок корупційного впливу на урядові рішення і пошуку ренти, а не підвищення ефективності виробництва, використовують специфічний людський капітал і мають слабку мотивацію до інноваційної діяльності (Vyshnevs'kyu, 2016, p. 37).

При цьому виходячи із структурно-відтворювальних позицій, вчений виокремлює економіки, ведені капіталом, працею і природними ресурсами. До економік, ведених капіталом, автор відносить економіки США і найбільш розвинутих країн ЄС, оскільки в їх експорті велику частину становить капіталомістка високотехнологічна продукція. Економіки, ведені працею, – це, насамперед, трудонадлишкові країни (такі, як держави Східної, Південно-Східної та Південної Азії, – Китай, В'єтнам, Індонезія, Індія та ін.). Економіки, ведені природними ресурсами, об'єднують країни, що критично залежать від світових цін на вуглеводні, мінерали, продукти сільськогосподарських угідь та ін. Як правило до них відносять низку євразійських країн – Росію, Казахстан, Азербайджан, Туркменістан та ін. Сюди ж вчений включає й Україну, оскільки більшу частину її експорту складають сировина і продукти низького ступеня переробки (Vyshnevs'kyu, 2016, p. 33).

Це вимагає від України рішучих кроків щоб опинитися серед країн економіки, яких ведені капіталом. Для цього на думку Б. М. Данилишина: «Враховуючи важливість культурно-еволюційних процесів у трансформації

суспільства до більш високих стадій розвитку в технологічну епоху часів Третьої та Четвертої промислових революцій, Україна, звичайно, повинна створити інститути розвинутого індустріального суспільства» (Danylyshyn, 2016, p. 56). Такі інститути повинні передбачати концентрацію наявних фінансових ресурсів, та направлення їх на інноваційне оновлення високотехнологічної, конкурентоспроможної продукції.

Водночас, враховуючи «гіркий» досвід неконтрольованого розвитку національної економіки в попередні десятиліття: Україні слід відмовитися від пишномовних гасел про побудову постіндустріального суспільства в умовах архаїчної індустрії, структурних деформацій, зруйнованої інфраструктури і знедоленого народу та зайнятися реіндустріалізацією, що дозволить подолати технологічне відставання» (Yeshchenko, 2016, p. 13).

Висновки

В умовах, коли за двадцять п'ять років незалежності Україна втратила значну частину свого промислового потенціалу, використання інноваційних резервів національної економіки повинно стати стратегічним напрямом діяльності її державних інституцій. До галузей, які здатні відіграти роль локомотива в розвитку економіки країни і тому повинні отримати пріоритетне фінансування від держави, варто віднести: авіо-космічне та сільськогосподарське машинобудування, металургійний комплекс, продукцію оборонного спрямування, відновлювану енергетику, інформаційно-комунікаційні технології, біотехнології, які є основою для виробництва вітчизняних медичних препаратів, нанотехнології та наноматеріали.

Для стимулювання інноваційної діяльності підприємств та залучення коштів зарубіжних і вітчизняних інвесторів варто використати не тільки фінансові можливості держави, а й регіонів. При цьому комплекс заходів державних та регіональних інституцій з підтримки інвесторів, які фінансуватимуть інноваційні проекти, повинен включати правовий захист інтересів інвесторів, пільговий режим оподаткування їхніх доходів, забезпечення доступу до природних та матеріальних ресурсів України. До того ж сприяння у впровадженні інновацій повинні отримати не тільки великі, а й середні та малі підприємства.

Створення сприятливих умов для використання наявних резервів для інноваційного оновлення економіки України, дозволить нашій країні позбутися орієнтації на використання наявних природних ресурсів і виробництво продукції з низьким ступенем переробки та долучитися до групи країн, в основі розвитку яких лежать високі технології.

Бібліографія

- Amosha, O.I., Solomatina, L.M. (2017). *Інноваційний розвиток промислових підприємств у регіонах: проблеми та перспективи*, Економіка України (3), с. 20–34.
- Амоша, О.І., Землянкін, А.І., Підоричева, І.Ю. (2015). *Удосконалення системи управління інноваціями як умова прискорення структурних реформ в Україні*, Економіка України (9), с. 49–65.
- Вишневецький, В.П. (2016). *Глобальна неоіндустріалізація та її уроки для України*, Економіка України (8), с. 26–43.
- Вісник НАН України (2005) (7), с. 77–83.
- Данилишин, Б.М. (2016). *Тактика еволюціонізму в сучасному економічному розвитку світу (в аспекті третьої та четвертої промислових революцій)*, Економіка України (8), с. 44–61.
- Єгоров, І.Ю. (2015). *«Інноваційна Україна – 2020»: основні положення Національної доповіді*, Економіка України (9), с. 4–18.
- Єщенко, П.С. (2016). *До інновацій та стратегічних пріоритетів шляхом об'єднання «невидимої» та «видимої» руки*, Економіка України (5), с. 3–16.
- Новицький, В. (2007). *Регулятивні стратегії відкритих економічних систем і глобальна конкуренція за ресурси*, Економіка України (7), с. 4–14.
- Пилипенко, О.В. (2016). *Державне управління інноваційною діяльністю в Україні: проблеми та перспективи*, Економіка України (9), с. 31–43.
- Проблеми і перспективи інноваційного розвитку металургійної промисловості України* (2016). Економіка України (3), с. 3–16.
- Рикардо, Д. (1995). *Начала политической экономии. Сочинения. Т. 1*. М.: Госполитиздат.
- Сайт Державної служби статистики України. Отримано (12.06.2017) з <http://www.ukrstst.gov.ua>.

References

- Amosha, O.I., Solomatina, L.M. (2017). *Innovatsiynyy rozvytok promyslovykh pidpryyemstv u rehionakh: problemy ta perspektyvy* [The innovative development of industrial enterprises in regions: problems and prospects]. *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine] (3), p. 20–34 (in Ukrainian).
- Amosha, O.I., Zemlyankin, A.I., Pidorycheva, I.Yu. (2015). *Udoskonalennya systemy upravlinnya innovatsiyamy yak umova pryskorennya strukturnykh reform v Ukraini* [Improvement of innovation management as a condition for acceleration of structural reforms in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine] (9), p. 49–65 (in Ukrainian).
- Danylyshyn, B.M. (2016). *Taktyka evolyutsionizmu v suchasnomu ekonomichnomu rozvytku svitu (v aspekti tret'oyi ta chetvertoyi promyslovykh revolyutsiy)* [The tactics of the evolutionism in modern economic development of the world (in the aspect of the third and fourth industrial revolution)]. *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine] (8), p. 44–61 (in Ukrainian).
- Novyts'kyi, V. (2007). *Rehulyatyvni stratehiyi vidkrytykh ekonomichnykh system i hlobal'na konkurentsya za resursy* [Regulatory strategies open of Economic Systems and Global Competition for resources]. *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine] (7), p. 4–14 (in Ukrainian).
- Problemy i perspektyvy innovatsiynoho rozvytku metalurhiynoyi promyslovosti Ukrainy* [Problems and perspectives of innovation development of metallurgical industry of Ukraine] (2016). *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine] (3), p. 3–16 (in Ukrainian).
- Pylypenko, O.V. (2016). *Derzhavne upravlinnya innovatsiynoyu diyal'nistyu v Ukraini: problemy ta perspektyvy* [The state innovation management in Ukraine: problems and prospects]. *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine] (9), p. 31–43 (in Ukrainian).
- Rikardo, D. (1995). *Nachala politicheskoy ekonomii. Sochineniya, vol. 1* [The beginning of political economy. Writings. T. 1], M.: Gospolizdat (in Russian).
- Visnyk NAN Ukrainy [Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine] (2005). (7), p. 77–83 (in Ukrainian).
- Vyshnevs'kyi, V.P. (2016). *Hlobal'na neoundustrializatsiya ta yiyi uroky dlya Ukrainy* [Global new industrialization and its lessons for Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine] (8), p. 26–43 (in Ukrainian).
- Yehorov, I.Yu. (2015). «*Innovatsiyna Ukrainyina – 2020*»: osnovni polozhennya Natsional'noyi dopovidi [«Innovative Ukraine – 2020»: the main provisions of the National report]. *Ekonomika Ukrainy* [Economy of Ukraine] (9), p. 4–18 (in Ukrainian).

Yeshchenko, P.S. (2016). *Do innovatsiy ta stratehichnykh prioritytiv shlyakhom ob'ednannya «nevydymoyi» ta «vydymoyi» ruky* [To innovation and strategic priorities by combining the «invisible» and «visible» hand]. *Ekonomika Ukrayiny* [Economy of Ukraine] (5), p. 3–16 (in Ukrainian).

Internet source

Sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny [The site of the State Statistics Service of Ukraine], <http://www.ukrstst.gov.ua> [dostęp: 12.06.2017].